Deddf Caethwasiaeth Fodern 2015

Datganiad Blynyddol ar Gaethwasiaeth Fodern F2024-25 - Prifysgol Wrecsam a'i Is-gwmnïau Cysylltiedig.

1. Cyflwyniad

1.1 Mae caethwasiaeth fodern yn drosedd ac yn torri hawliau dynol sylfaenol. Mae sawl math ohono, megis caethwasiaeth, caethiwed, llafur gorfodol a masnachu mewn pobl, ac mae gan bob un ohonynt nodwedd gyffredinol, sef bod un person yn atal person arall rhag rhyddid er mwyn camfanteisio arnynt er budd personol neu fasnachol.
Mae'r term Caethwasiaeth Fodern yn cynnwys ystod eang o wahanol fathau o gamfanteisio ac mae llawer ohonynt yn digwydd gyda'i gilydd. Mae rhywun mewn caethwasiaeth os ydynt:

- Yn cael eu gorfodi i weithio – drwy eu bygwth yn feddyliol neu'n gorfforol.
- Yn berchen i neu'n cael eu rheoli gan 'gyflogwr', fel arfer trwy gamdriniaeth feddyliol neu gorfforol neu fygythiad o gamdriniaeth.
- Wedi'u dad-ddyneiddio, ei eu trin fel nwyddau, neu eu prynu a'u gwerthu fel 'eiddo'.
- Wedi'i gyfyngu'n gorfforol neu â chyfyngiadau ar eu rhyddid i symud.

1.2 Mae Prifysgol Wrecsam wedi ymrwymo i wella ei harferion i frwydro yn erbyn caethwasiaeth a masnachu mewn pobl.

1.3 Gwneir y datganiad hwn yn unol ag adran 54(1) o Ddeddf Caethwasiaeth Fodern 2015 ac mae'n ffurfio datganiad caethwasiaeth a masnachu pobl Prifysgol Wrecsam ar gyfer y flwyddyn ariannol sy'n dod i ben ar 31 Gorffennaf 2025 ac mae'n cynnwys y Brifysgol a'i holl Is-gwmnïau.

2. Strwythur sefydliadol

2.1 Mae Prifysgol Wrecsam yn ddarparwr dysgu, addysgu ac ymchwil yn y Sector Addysg Uwch.

2.2 Gellir olrhain gwreiddiau'r Brifysgol yn ôl i 1887 pan ddechreuodd Ysgol Gwyddoniaeth a Chelf Wrecsam ddarparu addysg am y tro cyntaf a dechreuodd gynnig graddau o Brifysgol Llundain yn 1892.

2.3 Bu sawl newid enw dros y blynyddoedd, yn 2008, daeth Athrofa Addysg Uwch Gogledd Ddwyrain Cymru yn Brifysgol Glyndŵr, gan ei gwneud yn un o'r prifysgolion ieuengaf yn y DU. Ym mis Chwefror 2023, yn dilyn cymeradwyaeth y Cyfrin Gyngor, mae'r Brifysgol wedi newid ei henw i Brifysgol Wrecsam / Wrexham University yn ddiweddar.

2.4 Mae'r Brifysgol yn darparu addysg uwch i bobl gogledd ddwyrain Cymru a'r ardal drawsffiniol, ac felly'n chwarae rhan hanfodol ym mywyd cymdeithasol, economaidd a diwylliannol y rhanbarth. Mae hefyd yn denu nifer sylweddol o fyfyrwyr o rannau eraill o'r DU ac yn rhyngwladol. Mae'n gweithio'n agos gyda chyflogwyr lleol i sicrhau bod ganddynt fynediad at weithlu medrus a chymwys priodol yn ogystal â darparu gwasanaethau ymchwil a datblygu mewn meysydd arbenigol.

2.5 Mae'r Brifysgol yn cael ei chydnabod yn eang fel un o brifysgolion mwyaf blaenllaw'r DU am gefnogi myfyrwyr o gefndiroedd economaidd-gymdeithasol is.

2.6 Mae myfyrwyr sy'n hanu o Gymru yn parhau i fod yn rhan bwysig o boblogaeth myfyrwyr y Brifysgol. Mae nifer sylweddol o'r rhain yn siarad Cymraeg neu'n dymuno gwella eu sgiliau Cymraeg ac mae'r Brifysgol yn ailddatgan ei hymrwymiad i hwyluso hyn. Mae UMC yn gweithio gyda'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol i gyflawni hyn, a fydd yn cynnwys datblygu adnoddau a chymorth ychwanegol, gwella rhaglenni astudio academaidd a lleoliadau gwaith. Mae'r Brifysgol hefyd wedi ymrwymo i gyflawni ei rhwymedigaethau o dan Safonau'r Gymraeg.

2.7 Mae'r mwyafrif helaeth o fyfyrwyr y Brifysgol yn dod i brif gampws y Brifysgol ar Ffordd yr Wyddgrug yn Wrecsam, er mae'n gweithredu hefyd o gampws Stryd Regent yn Wrecsam a safleoedd yn Llanelwy, Llaneurgain a Brychdyn.

2.8 Mae gan y Brifysgol drosiant blynyddol byd-eang o £62 miliwn.

3. Cadwyni cyflenwi

3.1 Mae'r Brifysgol yn gwario tua £24 miliwn bob blwyddyn gyda nifer helaeth o gyflenwyr sy'n darparu ystod eang o nwyddau, gwasanaethau a gwaith. Mae'r brifysgol yn cydnabod bod ei chadwyni cyflenwi yn lledaenu ar draws y byd ac y gallai rhannau o'r gadwyn gyflenwi fod yn rhan o gaethwasiaeth fodern. Mae gan y brifysgol adnoddau cyfyngedig i fonitro a rheoli ein cadwyni cyflenwi ac felly bydd yn canolbwyntio ar ei chyflenwyr uniongyrchol a bydd angen i'w chyflenwyr sicrhau bod eu cadwyni cyflenwi yn rhydd rhag caethwasiaeth fodern.

3.2 Mae'r sectorau risg uchel ar gyfer caethwasiaeth fodern yn cynnwys amaethyddiaeth, hamdden, lletygarwch, arlwyo, glanhau, dillad, adeiladu a gweithgynhyrchu. Mae adolygiad o wariant y brifysgol wedi dangos, yn achos y rhan fwyaf o'r ardaloedd gwariant risg uchel, bod y brifysgol yn defnyddio cytundebau fframwaith cenedlaethol neu ranbarthol ac ystyrir bod y risg o gaethwasiaeth fodern a masnachu pobl gan ein cyflenwyr uniongyrchol yn isel.

3.3 Bydd y brifysgol yn sicrhau bod ei chyflenwyr uniongyrchol hefyd yn ymwybodol o'i hymrwymiad i fynd i'r afael â chaethwasiaeth fodern a masnachu mewn pobl ac yn deall eu rhwymedigaethau fel cyflenwr neu gontractwr i'r brifysgol.

3.4 Mae'r brifysgol wedi datblygu dogfennau Templed Gwahoddiad i Dendro (ITT) newydd, sydd bellach yn cynnwys cwestiynau priodol ar gyflogaeth foesegol, caethwasiaeth fodern yn ogystal ag ar arferion gwaith teg.

3.5 Mae'r brifysgol fel aelod o Gonsortiwm Prynu Addysg Uwch Cymru (HEPCW) wedi ymuno ag Adnodd Ymgysylltu â Chyflenwyr NET Positives i ymateb yn rhagweithiol i'r Ddeddf caethwasiaeth fodern yn ein cadwyni cyflenwi. Mae'r Adnodd yn dehongli'r ymrwymiad i ddileu caethwasiaeth fodern mewn termau ehangach na'r hyn a ragnodir o dan y Ddeddf ac yn annog pob darparwr, waeth beth fo'u trosiant blynyddol, i wneud ymrwymiad cyhoeddus i weithredu yn erbyn caethwasiaeth fodern. Mae'r adnodd yn ein galluogi i ddeall canran y cyflenwyr sy'n cydnabod bod caethwasiaeth fodern yn broblem i'w busnes, i nodi camau gweithredu canlyniadol i'w cymryd ganddynt i fynd i'r afael â chaethwasiaeth fodern; a chanfod y cyflenwyr hynny nad ydynt yn cydnabod caethwasiaeth fodern fel ystyriaeth.

3.6 Yn ystod y flwyddyn ariannol 2023/24, mae gan 465 (50%) o gyflenwyr y Brifysgol gynlluniau gweithredu ar yr Adnodd Ymgysylltu â Chyflenwyr, sy'n dangos:

- bod 100% o'r cyflenwyr yn datgan eu bod yn ymwybodol o Gaethwasiaeth Fodern
- bod 75% o'r cyflenwyr yn datgan eu bod wedi cyhoeddi Datganiad Caethwasiaeth Fodern ac wedi gwneud ymrwymiad cyhoeddus i weithredu yn erbyn caethwasiaeth fodern
- dywed 100% o gyflenwyr mewn categorïau risg uchel (C - Cyflenwyr a Gwasanaethau Arlwyo, F - Dodrefn, Dodrefn a Thecstilau, K - Cyflenwadau a Gwasanaethau Cyfrifiadurol, W – Ystadau ac Adeiladau) eu bod yn ymwybodol o Gaethwasiaeth Fodern.

- mae 28% o gyflenwyr wedi dewis cyhoeddi datganiad Caethwasiaeth Fodern er eu bod yn is na'r trothwy ariannol.
- Nid yw 100% o gyflenwyr wedi cael unrhyw achosion o gaethwasiaeth fodern.
- Mae 80% o gyflenwyr wedi darparu rhyw fath o hyfforddiant MS i'w staff.
- Mae gan 58% o gyflenwyr fecanwaith cytundeb ffurfiol ar waith ar gyfer adrodd am ddigwyddiadau caethwasiaeth fodern.
- Mae 70% o gyflenwyr wedi cynnal dadansoddiad risg MS neu'n bwriadu gwneud hynny yn ystod y 12 mis nesaf.

4. Polisïau ar gaethwasiaeth a masnachu mewn pobl

4.1 Mae'r Brifysgol wedi ymrwymo (i'r graddau y mae hynny'n rhesymol bosibl) i sicrhau nad oes caethwasiaeth fodern na masnachu mewn pobl yn ei chadwyni cyflenwi nac mewn unrhyw ran o'i busnes.

4.2 Yng ngoleuni'r rhwymedigaeth i adrodd ar fesurau i sicrhau bod pob rhan o'i busnes a'i chadwyn gyflenwi yn rhydd o gaethwasiaeth, mae'r Brifysgol wedi adolygu ei pholisïau a'i gweithdrefnau yn y gweithle i asesu eu heffeithiolrwydd wrth nodi a mynd i'r afael â materion caethwasiaeth fodern.

4.3 Mae'r polisïau a'r gweithdrefnau hynny yn y gweithle yn dangos ymrwymiad y Brifysgol i weithredu'n foesegol a chydag uniondeb yn ei holl berthnasoedd busnes ac i weithredu a gorfodi systemau a rheolaethau effeithiol i sicrhau (i'r graddau y mae hynny'n rhesymol bosibl) nad yw caethwasiaeth a masnachu mewn pobl yn digwydd yn unrhyw le yn ei chadwyni cyflenwi.

4.4 Mae'r brifysgol yn gweithredu'r polisïau canlynol sy'n cyfrannu at ei dull o atal caethwasiaeth a masnachu mewn pobl yn ei gweithrediadau.

4.4.1 Polisi chwythu'r chwiban. Mae'r polisi hwn yn darparu mesurau diogelwch i alluogi staff i godi pryderon am gamymddwyn mewn cysylltiad â Phrifysgol Wrecsam. Y nod yw darparu mecanwaith cyflym lle gellir codi pryderon gwirioneddol yn fewnol heb ofni sgil-effeithiau i'r unigolyn, hyd yn oed os yw eu pryderon yn troi allan i fod yn seiliedig ar gamgymeriad. Mae Prifysgol Wrecsam wedi ymrwymo i'r safonau uchaf o onestrwydd ac uniondeb a bod yn agored ac yn atebol ac mae'n annog ei staff i godi pryderon gwirioneddol am gamymddwyn cyn gynted ag sy'n ymarferol bosibl bydd eu pryderon yn cael eu cymryd o ddifrif a'u hymchwilio. Mae camymddwyn o fewn y brifysgol yn cael ei gymryd o ddifrif.

4.4.2 Côd ymddygiad i weithwyr. Mae hyn wedi'i ymgorffori mewn Siarter Staff, a'i ddiben yw egluro'r hyn y mae'r brifysgol yn ei ddisgwyl o'i staff, ac yn bwysicach, i rannu ymrwymiadau'r Brifysgol â'i staff.

4.4.3 Polisi recriwtio a dethol. Mae'r Brifysgol wedi ymrwymo i ddenu a chadw staff sy'n perfformio'n dda a all wneud cyfraniad gwerthfawr i'w llwyddiant parhaus. Mae'r Polisi a'r Weithdrefn ar gyfer Recriwtio a Dethol Staff gyda'i gilydd yn darparu fframwaith ar gyfer cyflawni rhagoriaeth ym mhob agwedd ar arferion recriwtio'r brifysgol.

4.4.4 Polisi Caffael Bydd swyddogaeth gaffael Prifysgol Wrecsam yn darparu arbenigedd caffael proffesiynol i Fwrdd y Llywodraethwyr, y Weithrediaeth a'r staff. Bydd yn cyfrannu'n llawn at gyflawni nodau ac amcanion y Bwrdd a bydd yn parhau i godi proffil caffael ledled y Brifysgol, gan sicrhau bod anghenion busnes y Bwrdd yn cael eu diwallu drwy brynu nwyddau, gwasanaethau a gwaith a bod nodau ac amcanion Polisi Llywodraeth Cymru yn greiddiol i'w weithgarwch caffael. Bydd hefyd yn cyfeirio at ofynion Medr (a elwid gynt yn Gyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru (CCAUC) ac amcanion amgylcheddol, cynaliadwy a moesegol y Brifysgol. Bydd y swyddogaeth gaffael yn rheoli ac yn datblygu ei chyflenwyr a'i sylfaen gyflenwi yn rhagweithiol, gan nodi a rheoli unrhyw risgiau cyflenwi.

4.4.5 **Polisi Gwrth-Lwgrwobrwyo.** Mae'r Brifysgol wedi ymrwymo i sicrhau bod safonau uchel o onestrwydd yn berthnasol yn ei holl feysydd gweithredu a bod ei holl fusnes yn cael ei gynnal mewn modd gonest a thryloyw. Fel sefydliad addysgol ac elusen sy'n cael cyfran sylweddol o'i hincwm o gronfeydd cyhoeddus, buddiolwyr a sefydliadau elusennol, mae'r Brifysgol yn awyddus i amddiffyn ei hun a'i harianwyr, rhoddwyr, gweithwyr a myfyrwyr rhag y niwed sy'n gysylltiedig â llwgrwobrwyo a gweithgarwch llygredig arall. Felly, mae wedi ymrwymo i atal llwgrwobrwyo a thwyll gan staff ac unrhyw drydydd parti sy'n cyflawni gwasanaethau ar gyfer, neu ar ran y brifysgol. Mae'r Brifysgol yn cydnabod y bydd y risg o lwgrwobrwyo a thwyll yn codi mewn cyd-destunau amrywiol a bydd yn ceisio cynghori, hysbysu a/neu hyfforddi ei gweithwyr yn briodol i asesu'r risg y bydd llwgrwobrwyo a thwyll yn digwydd a gweithredu arferion sy'n lleihau'r risg y bydd yn digwydd neu'n cael ei ganfod lle nad yw'r prosesau presennol eisoes ar waith.

4.4.6 **Polisi Buddsoddi Moesegol Rheoli Trysorlys.** Mae'r brifysgol yn ei gwneud yn ofynnol i'w swyddogion roi sylw priodol i lywodraethu corfforaethol perthnasol, ystyriaethau cymdeithasol, moesegol ac amgylcheddol wrth ddethol, cadw a gwireddu holl fuddsoddiadau'r trysorlys. Mae Pwyllgor Strategaeth a Chyllid Bwrdd y Llywodraethwyr yn disgwyl i hyn gael ei wneud mewn modd sy'n gyson ag amcanion buddsoddi a dyletswyddau cyfreithiol y brifysgol.

4.4.7 **Datganiad gwerth am arian.** Mae Prifysgol Wrecsam yn cydnabod ei chyfrifoldeb i sicrhau gwerth am arian o'i holl weithgareddau, sut bynnag y cânt eu hariannu. Yn benodol, mae dyletswydd gofal i sicrhau bod arian cyhoeddus yn cael ei wario ar y dibenion y'i bwriadwyd ac y ceir gwerth da am arian. Mae'r Brifysgol hefyd wedi ymrwymo i ddarbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei gweithgareddau corfforaethol ac academaidd. Bydd yn ceisio mabwysiadu arfer da ac ymgorffori egwyddorion gwerth am arian yn ei holl weithgareddau.

4.4.8 **Rheoliadau ar Ymarfer Ymchwil.** Mae Prifysgol Wrecsam yn tanysgrifio i Gôd Ymarfer Ymchwil ar gyfer Ymchwil Swyddfa Uniondeb Ymchwil y DU a gyhoeddwyd ym mis Medi 2009. Mae'r Côd Ymarfer yn berthnasol i sefydliadau ymchwil ac i ymchwilwyr a bydd yn ymdrechu i gyflawni'r holl rwymedigaethau y mae'r Côd yn eu gosod ar sefydliadau ymchwil. Mae'r holl ymchwil a gynhelir yn neu o dan nawdd y Brifysgol yn gofyn am adolygiad moesegol a chymeradwyaeth cyn y gellir cychwyn casglu data. Cyn dechrau ymchwil, rhaid i'r rhai sy'n arwain neu'n goruchwylio ymchwil sy'n cynnwys cyfranogwyr dynol (gan gynnwys ond heb fod yn gyfyngedig i holiaduron, cyfweliadau, samplau dynol, ac ymchwil glinigol) neu anifeiliaid nad ydynt yn ddynol sicrhau cymeradwyaeth Is-bwyllgor Moeseg Ymchwil y Brifysgol fel sy'n ofynnol gan y Canllawiau RESC sydd mewn grym ar y pryd, ynghyd ag unrhyw adolygiad allanol a/neu gymeradwyaeth sy'n ofynnol yn y maes astudio dan sylw.

5. Hyfforddiant

5.1 Mae'r Brifysgol wedi ymrwymo i ddatblygu a darparu hyfforddiant wedi'i deilwra i'n gweithwyr i godi ymwybyddiaeth o gaethwasiaeth fodern, cam-drin hawliau dynol, a chosbrestrau. Bydd hyfforddiant yn cael ei gynnwys fel rhan o'r rhaglen hyfforddiant corfforaethol gan ddefnyddio modiwlau hyfforddi e-ddysgu ar gaethwasiaeth fodern a chyflogaeth foesegol mewn cadwyni cyflenwi. Mae'r swyddogaeth gaffael a'r Adran Adnoddau Dynol wedi bod yn cydweithio i nodi gweithwyr sy'n ymwneud â phrynu/caffael a recriwtio a defnyddio gweithwyr i ddarparu hyfforddiant wedi'i dargedu ar gaethwasiaeth fodern ac arferion cyflogaeth moesegol.

6. Gweithredu Cyflogaeth Foesegol Llywodraeth Cymru mewn Cadwyni Cyflenwi: Côd Ymarfer

6.1 Mae'r Brifysgol wedi gweithredu'r camau gweithredu perthnasol sy'n gysylltiedig â'r 12 ymrwymiad allweddol a nodwyd yng Nghôd Ymarfer Llywodraeth Cymru ar gyfer Cyflogaeth Foesegol mewn Cadwyni Cyflenwi.

7. **Yn ystod blwyddyn ariannol 2024-25, rydym yn bwriadu:**

- Parhau i ymgysylltu a defnyddio'r Adnodd Ymgysylltu â Chyflenwyr NET Positives i ddeall yn rhagweithiol ganran y cyflenwyr sy'n cydnabod bod caethwasiaeth fodern yn broblem i'w busnes, i nodi camau gweithredu canlyniadol i'w cymryd ganddynt i fynd i'r afael â Chaethwasiaeth Fodern; ac i ganfod y cyflenwyr hynny nad ydynt yn cydnabod caethwasiaeth fodern fel ystyriaeth.

- Diweddaru a chyhoeddi ein Datganiad ar Gaethwasiaeth Fodern bob blwyddyn i adlewyrchu'r cynnydd ar ein gweithredoedd.

Dr Leigh Griffin
Cadeirydd, Bwrdd y Llywodraethwyr
Prifysgol Wrecsam
Dyddiad: 14eg Tachwedd 2024